

POSTANOWIENIE

Dnia 24 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka (sprawozdawca)

SSN Konrad Wytrykowski

po rozpoznaniu w dniu 24 czerwca 2021 r.

zażalenia adw. A. H. z dnia 20 maja 2021 r. od postanowienia Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej z dnia 13 maja 2021 r. o odmowie zawieszenia postępowania w sprawie wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie SSN J. I. do odpowiedzialności karnej oraz zażalenia adw. A. H. z dnia 24 maja 2021 r. od postanowienia Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej z dnia 17 maja 2021 r. o odmowie zawieszenia postępowania w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, a tym samym odmowie zwrócenia się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym, a także zażalenia adw. A. H. z dnia 24 maja 2021 r. od postanowienia Sądu Najwyższego Izby Dyscyplinarnej z dnia 17 maja 2021 r. o odmowie zawieszenia postępowania i skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego,

postanowił:

- 1. zaskarżone postanowienie z dnia 13 maja 2021 r. utrzymać w mocy;**
- 2. pozostawić bez rozpoznania zażalenie z dnia 24 maja 2021 r.**

UZASADNIENIE

I. W trakcie posiedzenia Sądu Najwyższego w dniu 13 maja 2021 r. w sprawie wniosku o zezwolenie na pociągnięcie SSN J. I. do odpowiedzialności karnej, jedna z obrońców sędziego J. I., adw. S. G.-A., złożyła wniosek o zawieszenie niniejszego postępowania. W przedmiotowym wniosku wskazano, że zasadnym jest zawieszenie postępowania w sprawie wniosku o wyrażenie zgody na ociągnięcie SSN J. I. do odpowiedzialności karnej do czasu:

„rozstrzygnięcia przez Trybunał Konstytucyjny wniosku zawartego w postanowienia z dnia 9 kwietnia 2020 r. o przedstawieniu pytania prawnego, wydanego przez SSN Małgorzatę Bednarek, będącą jednocześnie przewodniczącą składu w niniejszej sprawie o treści: <<czy art. 4 ust. 3 zdanie 2 Traktatu o Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r., Nr 90, poz. 864/30 ze zm.; tekst skonsolidowany: Dz. Urz. UE 2016 C 202, s. 15) w związku z art. 279 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 ze zm.; tekst skonsolidowany: Dz. Urz. UE 2016 C 202, s. 47) w zakresie, w jakim skutkuje obowiązkiem państwa członkowskiego Unii Europejskiej polegającym na wykonywaniu środków tymczasowych odnoszących się do kształtu ustroju i funkcjonowania konstytucyjnych organów władzy sądowniczej tego państwa, jest zgodny z art. , art. 7, art. 8 ust. 1 i art. 90 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 Konstytucji RP?>> (sygn. P 7/20, <<Postanowienie>>)

oraz;

rozstrzygnięcia wniosku Komisji Europejskiej z dnia 31 marca 2021 r. o zarządzeniu przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej środków tymczasowych dotyczących Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (na podstawie art. 279 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (<<TFUE>>)).

Do powyższego wniosku przyłączyli się również obrońca adw. A. H. oraz obrońca SSN W. W., a także Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego SSN Piotr Mirek.

Postanowieniem z dnia 13 maja 2021 r. Sąd Najwyższy, na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. a contrario, nie uwzględnił wniosku o zawieszenie postępowania, podnosząc w uzasadnieniu, że okoliczności wskazane we wniosku nie są tego rodzaju, aby skutkowały koniecznością zawieszenia postępowania w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego. Sąd Najwyższy

wskazał również, że w niniejszym przypadku należy poddać pod wątpliwość możliwość zawieszenia postępowania immunitetowego, będącego postępowaniem incydentalnym, w ramach postępowania karnego.

Od powyższego postanowienia obrońca adw. A. H. wniosła zażalenie z dnia 20 maja 2021 r. zaskarżając przedmiotowe postanowienie w całości zarzucając:

w pkt 1) „wywierającą wpływ na treść orzeczenia obrazę przepisów postępowania, tj. art. 7 k.p.k., art. 410 k.p.k. w zw. z art. 22 § 1 k.p.k., w zw. z art. 128 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 10 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 42 § 1 i 2 ustawy o Sądzie Najwyższym, polegającą na sprzecznym z nakazami postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim oraz unikania wszystkiego, co mogłoby osłabić zaufanie do bezstronności sędziego, kierunkowym, jednostronnym i nie poprzedzonym wystarczającą analizą, a także pozbawionym rzetelnego uzasadnienia przyjęciu, że nie zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, podczas gdy przed TSUE oraz TK zawisły sprawy (...), których rozstrzygnięcie ma bezpośredni wpływ na ocenę dopuszczalności rozpoznania wniosku przez ID SN (...);”,

oraz w pkt 2) „błąd w ustaleniach faktycznych, które legły u podstaw orzeczenia, polegający na sprzecznym z doświadczeniem życiowym i zasadami logiki, a także z wiadomościami posiadanymi z urzędu przyjęciu, że rozstrzygnięcie jednoosobowo sformułowanego pytania prawnego do TK pozostaje bez znaczenia dla niniejszej sprawy ze względu na kolegialne jej rozpoznanie, podczas gdy sędzia-sprawozdawca zaniechała złożenia zdania odrębnego, a zatem zgodnie z utrwaloną linią orzecniczą Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego należy domniemywać (...), że odmówiono zawieszenia jednomyślnie, ponadto co należy podkreślić, dwoje sędziów z orzekającego składu, już po sformułowaniu pytania prawnego do TK, brało udział w składzie, który w sprawie niemal identycznej podjął uchwałę o wyrażeniu zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, co w sposób oczywisty wskazuje, że sformułowanie pytania do TK miało instrumentalny charakter, jedynie tworzący pozór praworządności, skoro ani w tamtej, ani w niniejszej sprawie Izba Dyscyplinarna nie oczekuje na udzielenie przez TK odpowiedzi.”.

Jednocześnie, na podstawie art. 463 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 10 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, skarżąca wniosła o uwzględnienie zażalenia i zawieszenie postępowania lub niezwłoczne przekazanie zażalenia, wraz z aktami sprawy sądowi powołanemu do rozpoznania zażalenia, tj. Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej, właściwemu na podstawie art. 24 ustawy o Sądzie Najwyższym, gdyż Wydział Drugi Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, zgodnie z brzmieniem art. 27 § 4 pkt 1-3 ustawy o Sądzie Najwyższym, nie rozpoznaje zażaleń, a jedynie odwołania. Ponadto, skarżąca wskazuje, że zgodnie z ww. przepisem Wydział Drugi Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego rozpoznaje odwołania od postanowień i zarządzeń zamykających drogę do wydania wyroku, a w sposób oczywisty postanowienie o odmowie zawieszenia postępowania nie zamyka drogi do wydania wyroku.

II. Podczas trwającego posiedzenia, dnia 17 maja 2021 r. obrońca adw. A. H. złożyła na piśmie wnioski o zadanie TSUE pytań prejudycjalnych. We wniosku, datowanym na 12 maja 2021 r., obrońca adw. A. H. wnosi, na podstawie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, o zadanie Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania prejudycjalnego o następującej treści:

„czy przepisy art. 6 ust. 1 i 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/343 z dnia 9 marca 2016 r. w sprawie wzmocnienia niektórych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym (...) oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej (...) w związku z art. 48 ust. 1 i 2 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (...) należy interpretować w ten sposób, że wyłączają ono możliwość zastosowania wobec sędziego, co do którego, w ramach prowadzonego śledztwa, wystąpiono o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za przestępstwo polegające na wydaniu w składzie kolegialnym wyroku orzekającego karę pozbawienia wolności, której skutkiem jest m.in. możliwość formalnego przedstawienia mu zarzutu oraz wyłączenie go od orzekania, niewzruszalnego domniemania (...), że jeśli nie zgłosił zdania odrębnego, to głosował za tym

wyrokiem i tym samym jest współsprawcą bezprawnego pozbawienia skazanego wolności, gdyż zgodnie z obowiązującym tak w czasie wydania wyroku, jak i w czasie orzekania o zezwoleniu na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prawem krajowym z uwagi na tajemnicę narady sędziowskiej prowadzenie jakichkolwiek dowodów co do przebiegu tej narady wykraczających poza fakt złożenia zdania odrębnego i jego uzasadnienie, było i jest niedopuszczalne, w związku z czym brak takiego domniemania utrudniałby lub mógł niekiedy nawet uniemożliwić pociągnięcie sprawcy przestępstwa do odpowiedzialności karnej?”.

Do powyższego wniosku przyłączyli się pozostali obrońcy SSN J. I. w osobach adw. S. G.-A. i SSN W. W.

Obrona podniosła, że w jej ocenie koniecznym jest zwrócenie się do TSUE ze sformułowanym we wniosku pytaniem prejudycjalnym i tym samym zawieszenie przedmiotowego postępowania do czasu udzielenia przez TSUE odpowiedzi.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 17 maja 2021 r., na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. a contrario, nie uwzględnił wniosku o zawieszenie postępowania i nie uwzględnił wniosku o zadanie przez Sąd Najwyższy pytania prejudycjalnego zawartego we wniosku. Sąd Najwyższy podniósł, że zadanie pytania prejudycjalnego o zaproponowanej przez obronę treści, stanowiłoby wyręczenie się sądów, w oparciu o orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w przedmiocie oceny istnienia bądź braku przesłanek warunkujących podjęcie uchwały w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej.

Zażaleniem z dnia 24 maja 2021 r. adw. A. H. zaskarżyła postanowienie Sądu Najwyższego wydane na posiedzeniu dnia 17 maja 2021 r. o odmowie zawieszenia postępowania w przedmiocie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, a tym samym odmowie zwrócenia się do TSUE z pytaniem prejudycjalnym. Autorka środka zaskarżenia powyższemu rozstrzygnięciu zarzuciła obrazę przepisów postępowania, tj. art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 10 § 1 ustawy o Sądzie Najwyższym, w zw. z art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, która miała wpływ na treść zaskarżonego postanowienia, polegającą

na odmowie zawieszenia postępowania z tego względu, że nie zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenia postępowania, w sytuacji gdy potrzeba wystąpienia z wnioskiem o zadanie Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytań prejudycjalnych, stanowi taką przeszkodę, a zasadność ich sformułowania nie została zakwestionowana.

W związku z powyższym adw. A. H. wniosła o uwzględnienie zażalenia i zawieszenie postępowania oraz wystąpienie do TSUE z pytaniami prejudycjalnymi lub (jak w przypadku zażalenia z dnia 20 maja 2021 r.) przekazanie zażalenia wraz z aktami sprawy do Izby Karnej Sądu Najwyższego, jako sądowi właściwemu do rozpoznania przedmiotowego zażalenia, na podstawie art. 24 ustawy o Sądzie Najwyższym.

III. Do protokołu posiedzenia z dnia 17 maja 2021 r. SSN W. W., występując w charakterze obrońcy, złożył wniosek o zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego przez skład orzekający w niniejszej sprawie z pytaniem prawnym (na podstawie art. 193 Konstytucji RP), dotyczącym zgodności z konstytucją art. 108 § 1 k.p.k. w zw. z art. 189 k.k. w zw. z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, jednocześnie wnioskując o zawieszenie przedmiotowego postępowania do czasu rozstrzygnięcia wnioskowanego pytania prawnego. Do powyższego wniosku dołączyła obrońca adw. A. H. wskazując, że jej zdaniem złożony wniosek jest zasadny i konieczny ze względu na możliwość skutecznej obrony i rozstrzygnięcie wątpliwości związanych z art. 108 § 1 k.p.k. w zw. z art. 5 k.p.k. Obrońca adw. S. G.-A. również przyłączyła się i poparła wniosek obrony o zadanie Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego, wskazując jednocześnie, że jej zdaniem koniecznym jest, aby Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się co do możliwości przeprowadzania dowodu dotyczącego przebiegu i treści narady sędziowskiej.

Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 17 maja 2021 r., na podstawie art. 22 § 1 k.p.k. a contrario, postanowił nie uwzględnić wniosku obrony o zawieszenie postępowania, a tym samym zadania Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego sformułowanego przez obronę. Sąd wskazał, że na obecnym etapie postępowania nie dopatruje się wątpliwości, co do zgodności przepisów

ustawowych z przepisami Konstytucji RP. Zdaniem Sądu obrona nie wykazała w swoim stanowisku przesłanki funkcjonalnej, odnoszącej się do kwestii, czy odpowiedź na sformułowane przez obronę pytanie prawne warunkuje wydanie przez sąd orzeczenia w niniejszej sprawie. Sąd Najwyższy zaznaczył, że na dalszym etapie przedmiotowego postępowania dopuszcza zmianę decyzji we wskazanym zakresie.

Powyższe postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2021 r. o odmowie zawieszenia postępowania, a tym samym odmowie skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego zostało przez obrońcę adw. A. H. zaskarżone zażaleniem z dnia 24 maja 2021 r. Tym samym obrona wniosła o uwzględnienie zażalenia i zawieszenie postępowania oraz zwrócenie się w trybie art. 193 Konstytucji RP do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym wskazanym we wniosku zgłoszonego do protokołu posiedzenia w dniu 17 maja 2021 r. W sytuacji nieuwzględnienia zażalenia przez sąd *meriti*, obrona wniosła o przekazanie go do rozstrzygnięcia do Izby Karnej Sądu Najwyższego, na podstawie art. 24 ustawy o Sądzie Najwyższym.

Jednym ze sformułowanych w ww. zażaleniu zarzutów, skierowanych przeciw rozstrzygnięciu Sądu Najwyższego, jest obraza przepisów postępowania, tj. art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 193 Konstytucji RP, polegająca na odmowie zawieszenia postępowania z tego względu, że nie zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca prowadzenie postępowania, w sytuacji gdy potrzeba wystąpienia z pytaniem prawnym do TK stanowi taką przeszkodę, a zasadność zagadnienia nie została zakwestionowana.

Sąd Najwyższy zważył co następuje

Zgodnie z sentencją postanowienia Sąd Najwyższy uznał zarzuty zawarte w zażaleniu z dnia 20 maja 2021 r. za bezzasadne, natomiast obydwa zażalenia z dnia 24 maja 2021 r. postanowił pozostawić bez rozpoznania.

Niemniej jednak Sąd Najwyższy uznał za konieczne odniesienie się do pewnych kwestii podniesionych przez obronę we wskazanych pismach.

W pierwszej kolejności należy uznać za całkowicie chybiony wniosek obrony o przekazanie przedmiotowych zażaleń do rozstrzygnięcia Izbie Karnej Sądu Najwyższego – na podstawie art. 24 ustawy o Sądzie Najwyższym (dalej u.s.n.), w sytuacji nieuwzględnienia zażaleń przez sąd *meriti*. Obrona podnosi, że zgodnie z art. 27 § 4 pkt 1-3 ustawy o Sądzie Najwyższym, Izba Dyscyplinarna SN nie rozpoznaje zażaleń, a jedynie odwołania. Ponadto skarżąca wskazuje, że zgodnie z ww. przepisem Wydział Drugi Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego rozpoznaje odwołania od postanowień i zarządzeń zamykających drogę do wydania wyroku, a w sposób oczywisty postanowienie o odmowie zawieszenia postępowania nie zamyka drogi do wydania wyroku. Jednakże zdaje się, że adw. A. H. podczas analizy wskazanego przepisu zdaje się przeoczyła zwrot, który ustawodawca celowo zamieścił w jego treści. Mowa w tym przypadku o zwrocie „w szczególności”. Oznacza to, że katalog rozpoznawanych spraw przez Wydział Drugi Izby Dyscyplinarnej SN nie jest katalogiem zamkniętym. Proponowana przez obronę właściwość Izby Karnej do rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu dyscyplinarnego o odmowie zawieszenia postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej jest sprzeczna z modelowym ukształtowaniem funkcjonowania izb Sądu Najwyższego i przyznanych im przez ustawę o Sądzie Najwyższym kompetencji. W związku z powyższym, Sąd Najwyższy zaznacza, że Wydział Drugi Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami prawa, jest sądem właściwym, jako sąd odwoławczy od orzeczeń i postanowień, wydawanych przez Wydział Pierwszy Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, m.in. postanowień o odmowie zawieszenia postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, wydanym w pierwszej instancji (zob. K. Szczucki [w:] *Ustawa o Sądzie Najwyższym. Komentarz, wyd. II*, Warszawa 2021, art. 27, postanowienie SN z 26 maja 2020 r., II DZP 1/20, LEX nr 3082409 oraz postanowienie SN z 20 października 2020 r., II DZP 3/20, LEX nr 3068824).

Następnie należy przypomnieć, że głównym celem postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego, a także

fundamentalną rolą sądu dyscyplinarnego jest ocena, czy w konkretnym przypadku zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez sędziego przestępstwa. Sąd dyscyplinarny w toku postępowania immunitetowego nie ocenia czy sędzia popełnił zarzucany we wniosku czyn, bowiem to jest zastrzeżone wyłącznie dla sądu karnego. W przedmiotowym postępowaniu badaniu poddaje się jedynie to, czy przedstawione we wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej dowody dostatecznie uzasadniają podejrzenie, że sędzia dopuścił się czynu zabronionego (uchwała SN z 26 kwietnia 2019 r., I DO 8/19, LEX nr 2657504). Istotą postępowania w przedmiocie wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędziego jest umożliwienie wnioskującemu prokuratorowi dalszego prowadzenia postępowania karnego. Powyższe oznacza, że uchwała zezwalająca na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej jest *conditio sine qua non* przejścia z fazy *in rem* do fazy *in personam* procesu karnego. Konieczne jest jednak wskazanie, że wyrażenie przez sąd dyscyplinarny zgody na postawienie sędziemu określonych zarzutów, nie przesądza faktu, że taki zarzut wobec niego zostanie postawiony. Organ prowadzący postępowanie przygotowawcze może - po przeprowadzeniu określonych czynności - stwierdzić, że zachowanie sędziego nie wypełnia znamion czynu zabronionego i tym samym umorzyć postępowanie. (tak m.in. uchwała SN z dnia 26 marca 2019 r., sygn. akt I DO 25/18; uchwała SN z 14 maja 2019 r., sygn. akt I DO 30/19; uchwała SN z 23 lipca 2019 r., sygn. akt I DO 31/19).

W przedmiotowej kwestii należy zwrócić jeszcze uwagę na jedną z uchwał Sądu Najwyższego, w której Sąd Najwyższy wskazał, że: „przechodząc do kwestii wyczerpania wszystkich znamion, każdego z przypisanych we wniosku przestępstw, zbadaniu okoliczności ew. ich popełnienia, stopnia winy i społecznej szkodliwości, uprawdopodobnienia zamiaru ich popełnienia, a także potencjalnych kontratypów, które mogłyby skutkować ich depenalizacją, zdaniem Sądu Najwyższego takiej analizy może dokonać wyłącznie sąd powszechny, w odpowiednio (prawidłowo) zainicjowanym procesie karnym, który gwarantuje stronom tego procesu wszystkie uprawnienia procesowe. Sąd Najwyższy - w postępowaniu immunitetowym – (ponownie) podkreśla, że procedując w zakresie zezwolenia na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora (analogicznie sędziego) nie rozstrzyga

sprawy co do meritum. Zadaniem sądu dyscyplinarnego jest zbadanie uzasadnionego prawdopodobieństwa popełnienia przez wskazaną we wniosku osobę przestępstwa, które winno być poczynione na podstawie przedłożonego w sprawie materiału dowodowego, który to odzwierciedla ustalenia, dokonane w postępowaniu przygotowawczym (uchwała SN z 15 grudnia 2020 r., II DO 90/20. LEX nr 3095021).” (uchwała SN z 18 maja 2021 r., II DIZ 32/21, LEX nr 3181406).

Na zakończenie poczynionego wyżej wywodu należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że Trybunał Konstytucyjny w jednym z wyroków trafnie zastrzegł, iż wszczęciu postępowania immunitetowego nie muszą towarzyszyć wszystkie gwarancje i instrumenty ochronne, którymi dysponuje Kodeks postępowania karnego - dla toczącego się postępowania karnego (wyrok TK z 28 listopada 2007 r. K 39/07, Dz. U. Nr 320, poz. 1698). Wskazane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z 2007 roku jest od kilkunastu lat akceptowane i stosowane przez sądy dyscyplinarne, orzekające w sprawach wniosków o wyrażenie zgody na pociągnięcie sędziego czy prokuratora do odpowiedzialności karnej. W związku z tym twierdzenia obrony o potencjalnym naruszeniu przez sąd dyscyplinarny podstawowych praw do obrony, które to przysługują stronie postępowania na każdym etapie procesu karnego, nie zostały przez obronę w dostateczny sposób wykazane.

Przechodząc do głównego wątku związanego z odmową zawieszenia postępowania immunitetowego, Sąd Najwyższy z całą stanowczością aprobuje ugruntowane stanowisko doktryny, w którym wskazuje się, że z treści art. 22 § 1 k.p.k. jednoznacznie wynika, że zawieszenie postępowania jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy zaistniała przeszkoda nie tylko ma charakter długotrwały, ale jednocześnie uniemożliwia prowadzenie danego procesu. Oba te elementy muszą pozostawać w koniunkcji. Nie chodzi przy tym o okoliczności, które utrudniają prowadzenie procesu, ale powodują, że dalsze jego prowadzenie jest niemożliwe (zob. J. Kosonoga [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166*, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017, art. 22 oraz orzecznictwo tam wskazane: postanowienie SN z 13 stycznia 1973 r., II KZ 171/73, OSNKW 1973/10, poz. 127, a także postanowienie SA w Rzeszowie z 3 marca 1992 r., II AKZ 12/92, OSA 1993/10, poz. 60).

W doktrynie rozstrzygnięto również kwestie związane z zawieszeniem postępowania, w sytuacji skierowania przez sąd pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego (tak jak miało to miejsce w postępowaniu o sygn. akt I DO 16/20 – później sygn. przed TK w sprawie pytania prawnego sygn. akt P 7/20). W większości przypadków wskazuje się, że sądy występujące z pytaniem wprost odwołują się do art. 22 § 1 k.p.k., wychodząc ze słusznego założenia, że długotrwała przeszkoda w rozumieniu tego przepisu może zależeć od przyczyn natury zarówno faktycznej, jak i natury prawnej (P. Hofmański, S. Zabłocki, *Elementy metodyki...*, s. 398, zob. również postanowienie SN z 12 czerwca 2003 r., SNO 30/03, LEX nr 471878). Na tej samej zasadzie dopuszczalne jest zawieszenie postępowania w przypadku skierowania pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (M. Wąsek-Wiaderek, *Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego wobec kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i Trybunałów Europejskich*, Lublin 2013, s. 406).

Jednakże autorzy zaprezentowanego stanowiska wskazują, że więcej wątpliwości może nasuwać ewentualność zawieszenia postępowania w oczekiwaniu na wyrok Trybunału Konstytucyjnego, który może zostać wydany wskutek pytania prawnego innego sądu. Chodzi o sytuacje, gdy rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego dotyczy przepisu lub grupy przepisów, których konstytucyjność zakwestionowano, a które znajdują lub mogą znaleźć zastosowanie także w postępowaniu prowadzonym przez sąd nieformułujący pytania. W piśmiennictwie w takich przypadkach słusznie wskazuje się, że możliwość zawieszenia postępowania jest tutaj wątpliwa, z uwagi na samodzielność jurysdykcyjną sądu karnego, który zobligowany jest do samodzielnego rozważenia konstytucyjności przepisów, na jakich ma oprzeć swoje rozstrzygnięcie (B. Nita, *Zawieszenie postępowania karnego w związku z postępowaniem przed Trybunałem Konstytucyjnym*, PS 2000/1, s. 9). „W związku z powyższym, w sytuacji, gdy sąd, niezależnie od wątpliwości innego sądu, dojdzie do przekonania o niezgodności z Konstytucją RP normy prawnej, którą ma zastosować, może bądź to powzielić pytanie prawne, bądź też procedować dalej do czasu rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego. Ewentualnie – w razie tożsamości argumentów zawartych w skierowanym już pytaniu prawnym oraz

identyczności konstytucyjnego wzorca kontroli – postępowanie odroczyć (M. Wąsek-Wiaderek, *Samodzielność jurysdykcyjna...*, s. 94–95).” (J. Kosonoga [w:] *Kodeks postępowania...*, Warszawa 2017, art. 22).

Jednocześnie Sąd Najwyższy, odnosząc się do wniosku obrony z dnia 13 maja 2021 r. o zawieszenie postępowania i argumentacji w nim zawartej, a następnie do zażalenia z dnia 20 maja 2021 r. na postanowienie SN z dnia 13 maja 2021 r. o odmowie zawieszenia postępowania zaznacza, że argumentacja obrony o skierowaniu przez Komisję Europejską do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o zarządzenie wobec Polski środków tymczasowych o następującej treści:

1. zawieszenie przepisów uprawniających Izbę Dyscyplinarną SN do orzekania w sprawach wniosków o uchylenie immunitetu sędziowskiego, jak również w sprawach dotyczących zatrudnienia, zabezpieczenia społecznego i przechodzenia sędziów Sądu Najwyższego w stan spoczynku;
2. zawieszenie skuteczności decyzji podjętych już przez Izbę Dyscyplinarną SN w sprawie uchylenia immunitetu sędziego;
3. zawieszenie przepisów uniemożliwiających polskim sędziom bezpośrednie stosowanie niektórych przepisów prawa UE chroniących niezależność sądów oraz zwracanie się w takich sprawach z odesłaniami prejudycjalnymi do TSUE, a także przepisów kwalifikujących takie działania sędziów jako przewinienia dyscyplinarne,

nie ma aktualnie znaczenia, w związku z przedmiotowym postępowaniem (konkretniej na danym etapie tego postępowania) i tym samym nie uzasadnia przyjęcia, że przytoczone przez obronę zainicjowane postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym i Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej uzasadniają zawieszenie niniejszego postępowania, a także, że wskazane przez obronę okoliczności stanowią długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą prowadzenie postępowania w myśl art. 22 § 1 k.p.k.

Nie należy również tracić z pola widzenia jednej z naczelnych zasad procesu karnego (która w każdym przypadku procedowania przez sąd, na każdym etapie postępowania ma zastosowanie), a mianowicie, zasady samodzielności

jurysdykcyjnej, wyrażonej w art. 8 § 1 k.p.k., o której była mowa, m.in. w postanowieniu z dnia 17 maja 2021 r., w sprawie wniosków obrony o wyłączenie członków składu orzekającego: SSN Małgorzaty Bednarek i SSN Jarosława Dusia (sygn. akt I DI 3/21). We wskazanym przepisie mowa jest o samodzielnym rozstrzyganiu zagadnień prawnych i zagadnień faktycznych przez sąd (rozpoznający daną sprawę), a także o tym, że sąd w danym postępowaniu nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu (art. 8 § 1 k.p.k.).

W piśmiennictwie wskazuje się na występowanie kilku wyjątków od powyższej zasady. Poniżej Sąd Najwyższy poświęci uwagę tylko tym z nich, które na tle niniejszego postępowania mogą mieć znaczenie. Mowa tu o skierowaniu przez sąd pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego albo o zadaniu do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej pytania prejudycjalnego. Dopiero rozstrzygnięcia, które zostały wydane odpowiednio przez Trybunał Konstytucyjny lub Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, będą miały wpływ na treść danego rozstrzygnięcia sądu. Samo zainicjowanie procedury przed powyższymi organami nie stanowi rozstrzygnięcia innego sądu lub organu w myśl art. 8 § 1 k.p.k. W zakresie samodzielności jurysdykcyjnej, w sytuacji stwierdzenia przez sąd sprzeczności normy prawnej z Konstytucją RP, może on sięgnąć po dwa instrumenty. Sąd może zastosować bezpośrednio normę prawną o charakterze samowystępczym (więcej na ten temat M. Kurowski [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2021, art. 1) albo w sytuacji, kiedy dana norma nie spełnia powyższej cechy, sąd może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym – na podstawie art. 193 Konstytucji RP (M. Kurowski [w:] *Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany*, red. D. Świecki, LEX/el. 2021, art. 8). Analogicznie kształtuje się kwestia skierowania pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Dopiero wydane przez te organy orzeczenia, w związku z prawidłowo zainicjowaną procedurą, stanowią dla sądu procedującego w danym postępowaniu wiążące rozstrzygnięcia. Zdaniem Sądu Najwyższego jest to pogląd słuszny, chociażby ze względu na treść art. 540 § 2 i 3 k.p.k., który jednoznacznie wskazuje, w jakich sytuacjach i jakie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego czy Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej będą miały wpływ na wznowienie

postępowania (D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2021, art. 540).

Ostatnim zagadnieniem prawnym, którym należy zająć się w niniejszej sprawie, jest wniosek strony o skierowanie przez sąd procedujący w niniejszej sprawie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego lub pytań prejudycjalnych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Zdaniem Sądu Najwyższego, na podstawie aktualnie obowiązujących przepisów prawa, strona nie posiada prawnych instrumentów do skutecznego domagania się od sądu, aby ten zwrócił się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego czy też zainicjował procedurę prejudycjalną przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Z brzmienia art. 193 Konstytucji RP, jak również art. 267 TfUE jednoznacznie wynika, że to do sądu należy wyłączna kompetencja do podjęcia inicjatywy w tym zakresie. To sąd procedujący w danej sprawie musi powziąć wątpliwości co do zgodności normy prawnej z Konstytucją RP, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi czy ustawą albo co do kwestii konieczności wykładni prawa Unii Europejskiej, której zgodnie z art. 267 TfUE może dokonać wyłącznie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Strony procesu, mogą wyłącznie zasugerować konieczność (w ich odczuciu) zadania pytania prawnego bądź pytań prejudycjalnych. Jednakże, to do sądu należy ostateczna decyzja w tym zakresie. To sąd procedujący w danej sprawie musi powziąć wątpliwość, co do zgodności normy prawnej np. z Konstytucją RP lub konieczność wykładni normy prawnej na gruncie prawa wspólnotowego. A rozstrzygnięcie wątpliwości sądu przez Trybunał Konstytucyjny lub przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej musi być niezbędne (konieczne) do wydania orzeczenia w danej sprawie (rozstrzygnięcia danej sprawy). Zdaniem Sądu Najwyższego wniosek strony o zadanie pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego, czy skierowaniu pytań w trybie prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej powinien być rozstrzygnięty w formie postanowienia (tak jak to nastąpiło w niniejszym przypadku). Ponadto zwrócić należy uwagę, że obrona pod pozorem zadania pytania prawnego czy pytania prejudycjalnego, próbowała doprowadzić do zawieszenia postępowania w przedmiocie wniosku o wyrażenie zgody na pociągnięcie SSN J. I. do

odpowiedzialności karnej. Oznacza to, że strona za pośrednictwem różnych instrumentów prawnych podejmowała działania, które w konsekwencji miały doprowadzić do zawieszenia postępowania immunitetowego. Zdaniem Sądu Najwyższego strona nie posiada uprawnienia do zaskarżenia postanowienia o odmowie skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego czy też pytań prejudycjalnych do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Dokonanie tych czynności leży w wyłącznej kompetencji sądu procedującego w danej sprawie, a strona może jedynie podnieść argumenty świadczące o błędnej decyzji sądu w tym zakresie wyłącznie w środku zaskarżenia od orzeczenia sądu I instancji (tak m.in. M. Szpunar [w:] *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz. Tom III (art. 223-358)*, red. D. Kornobis-Romanowska, J. Łacny, A. Wróbel, Warszawa 2012, art. 267 czy też wyrok NSA z 21.grudnia 2004r., OSK 971/04, LEX nr 236849).

Powyższe skutkowało, na podstawie art. 430 § 1 k.p.k., pozostawieniem przez Sąd Najwyższy zażaleń z dnia 24 maja 2021 r. bez rozpoznania oraz na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. o utrzymaniu w mocy postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2021 r.